

Novopohanství: hledání prazbožnosti

S religionistou ZDENĚKEM VOJTÍŠKEM hovoříme o podobách novodobého čarodějnictví i jejich vztahu ke křesťanství. Vyznavače čarodějnictví najdeme v dnešní době nejčastěji mezi přívrženci novopohanských kultů.

Jaká je historie novopohanství?

Jde o tradici sahající hluboko do 18. století ke snahám obnovit někdejší keltské náboženství, přes fascinaci starogermskými kulty na konci 19. století, jež se pak pro-

mitla i do ideologie Třetí říše, až po slovanské novopohanství, které se přidalo ve 20. století a silně zarezovalo zvláště ve východní Evropě, v Rusku. V minulém století se zrodilo tzv. čarodějnické novopohanství jako pokus obnovit blíže nespecifikované evropské předkřesťanské tradice. Od 60. let je pak velmi populární neošamanismus.

Všem těmto proudům je společná snaha najít náboženskou alternativu v tom, co se zdá prvotní, čisté, zbavené nánosu církevnictví, a úsilí odkrýt předkřesťanské kořeny. Pokřesťanštění Evropy bývá vnímáno velmi negativně, jako že církev agresivně zlikvidovala předkřesťanská božstva, jimž se tím stala krivda. Proto je v novopohanství přítomný protest proti civilizaci postavené na křesťanských základech, stejně jako snaha oživit vše „původní“, co „to protivné křesťanství“ potlačilo.

Přestože křesťanství tolik prvků původních tradic nepotlačilo, nýbrž integrovalo?

Rada pohanů dnes říká, že křesťanské příběhy nejsou nic jiného než přelakované pohanství: Proč se zabývat tím, co je odvozené? Říkají proto: pojďme raději k archetypálním božstvům, pojďme obnovit prazbožnost, která je člověku tak blízká, protože není poskvrněná civilizací. Ovšem věci, místa, ideje nejdou „odsvětit“, jsou-li jednou vnímány jako posvátné. Obětní hoře nelze odebrat její svatost, neboť je tak v myslích lidí zafixovaná, avšak

Hry na hrdiny, fantazijské světy či historické rekonstrukce bitev mohou být branou k novopohanským kultům. Ale také vůbec nemusí. Ilustrační snímek ČTK

můžete ji prohlásit ne za sídlo nějakého božstva, nýbrž za katolické poutní místo a vystavět na ní kapličku. Novopohané to považují za další doklad křesťanské agresivity.

Jak je to dnes v Česku s popularitou novopohanství?

Je to fenomén, který je na vzestupu, i když v Česku menším než v cizině. Například britské wiccanské coveny (čarodějnické lóže – pozn. red.) dobře fungují už po několik generací, zatímco u nás se novopohanské skupinky neustále štěpí, hádají, spojují a zase rozpadají. Na Západě se hnutí rozvíjí déle, u nás je však postiženo také narůstajícím individualismem posledních desetiletí.

Čím jsou tyto směry tolik atraktivní?

Velkou úlohu hraje právě možnost praktikovat tato náboženství velmi individuálně. Nežijete je ve společenství, jediné s výjimkou svátků. Svůj význam má protest proti křesťanské kultuře, civilizaci, možnost promítnout do své spirituality ekologické hodnoty. A nezapomeňme na úžasný rozměr, který do novopohanství vnáší umělecká tvořivost: tito lidé si s velkou chutí tvoří kostýmy, připravují se na obřady, kovají meče atd. V tom se zase novo-

pohanství stýká se silnou subkulturou LARP (rolových her – pozn. red.) či living history (historických rekonstrukcí – pozn. red.) anebo s hudbou. Klasicky vyznavač world music je fascinován keltskou hudbou, ta ho přivede na novopohanskou oslavu Beltainu a účastní se rituálu. A vlastně sám neví, zda tomu věří, nebo nevěří. Jde o kulturu, či náboženství? Tak pro něj otázka nestojí. Zkrátka ho to baví, a zda věří, že po rituálu vyjde slunce, přijde léto apod., o tom vůbec neuvažuje.

Je pak možné stanovit hranici, kde končí hra a začíná víra?

Není. Křesťané si možná trochu nechali vnutit představu, že náboženství je něco jako batoh, který buď máte na zádech, nebo ho odložíte – že jsou lidé buď věřící, nebo nevěřící. Ale tak to nefunguje. Spíš bych řekl, že každý člověk má nějakou spiritualitu, kterou nějak žije a napájí z mnoha různých zdrojů. Rada lidí dnes nevidí problém v tom, být účasten rituálu, ale vlastně mu nevěřit; nebo ho být účasten a věřit mu, ale nepřijímat mravní normy, jež z něj vyplývají. Místo „batohu“ praktikují něco, o čem religionistika hovoří jako o „patchwork spirituality“ – spiritualitě sešivané deky, kdy se celek skládá z různých pospojovaných

hadříků. Ta pak prolíná celým životním stylem a může se projevit v kterékoli rovině života. Ale také se nemusí projevit v žádné. Podle postmoderního hesla „anything goes“ – všechno je možné, všechno může být projevem spirituality, a zároveň spiritualitou nemusí být nic.

Stává se zdrojem této duchovní alternativy také něco z křesťanské tradice?

Stává. I když se to třeba nezdá, křesťanství je v současné české společnosti velmi populární. Nesmí ale mít nic společného s církvemi. Populární jsou všemožné ezoterické směry, které Bibli vykládají jinak než tradiční křesťanství – viz úspěch *Šifry mistra Leonarda*. Ježíš musí být milující, všeobjímající, ovšem nesmí být Ježíšem nějakého nároku, tím méně mravního, Ježíšem, který volá ke službě či vede do společenství. A popularita mystického, ne úplně dogmatického, individualistického křesťanství bude asi pokračovat dále. Křesťanství má i v naší zemi velkou budoucnost, ačkoli bude mít patrně často jinou podobu, než na jakou jsme zvyklí.

Znamená obliba těchto alternativních proudů, že církve nedokážou vhodně reagovat na spirituální potřeby dnešního člověka?

Církev včetně katolické by určitě mohly dělat tisíc věcí jinak a tisíc věcí lépe. Ale že vznikají nové duchovní proudy, vyplývá z toho, že žijeme v náboženské pluralitě a ve svobodě volit si svou duchovní cestu. Samozřejmě můžete říci, že ji tito lidé hledají jinde proto, že ji nenašli v církvi. Ale ono by je ani nenapadlo v té církvi hledat – zkrátka experimentují a mají touhu dělat si to po svém. Proto bych nezatěžoval církev vinou, že něco nezvládly.

Jak se tedy jako křesťané k lidem vyznávajícím alternativní spiritualitu s jejími praktikami a vnějšími projevy stavět?

Myslím, že bychom se měli pokusit vidět v nich lidi, kteří z nějakého důvodu protestují proti obrazu křesťanství, jež si vytvořili nebo jim ho předala společnost, a chtějí hledat vlastní cestu. A někdy nás křesťany chtějí také provokovat či šokovat. A na to je nejlepší odpovědí shovívavost, trpělivost a pochopení. Ano, chtějí třeba protestovat a šokovat, ale v podstatě jsou spíše než nepřáteli křesťanů našimi nezbednými soupeřícími v duchovním hledání, jež je nám všem společné. A na tomto základě se s nimi můžeme hledat společnou řeč. **ALENA SCHEINOSTOVÁ**

„Žitkovským bohyním“ z Bílých Karpat lidé opravdu věřili

Ještě donedávna žily na Žitkové v Bílých Karpatech vědmy, které prý ovládaly magii. K jejich pomoci se uchýlovaly stovky lidí. Jak se zde daří katolickému knězi? Zeptali jsme se místního administrátora P. FRANTIŠKA URBANA.

Putují lidé za vědmami i dnes?

Pokud je mi známo, poslední ženy, kterým se říkalo v našem kraji „bohyně“, zemřely v první dekádě tohoto století. Často sem ale jezdí turisté ze Slovenska ptát se a v poslední době je tradice žitkovských bohyní senzací pro novináře a filmaře. Vyšlo také několik knih. Místní lidé ale tyto zájmy vnímají rozporuplně, hlavně starší tomu nejsou nakloněni.

Tradice „bohyní“ je přítom velmi zajímavá. Proč místní nestojí o její předání?

Jim to bylo vlastní a nevnímali to negativně. Proto ani dnes z toho nechtějí dělat senzaci. Bohyně jim pomáhaly, když třeba mezi nimi došlo k nějaké roztržce. Protože rozuměly bylinkám, dokázaly účinně poradit při zdravotních problémech, nebo když například někomu onemocněl dobytek. Lidé tady v osadách mezi horami mají těžký život. Hory jsou krásné, ale i tvrdé. Proto také vděčili druhým za každou pomoc, bohyně nevyjímaje.

Jaká je tedy vaše pastorace mezi nimi? Daří se získat jejich důvěru, přitáhnout je ke křesťanství?

Není to lehké, alespoň pro mě ne. Jak je tady život tvrdý, jsou někteří lidé obezřetní vůči sobě i jiným. Kopanice jsou pohraničním krajem, kde lidé byli vždycky „první na ráně“. Jejich předchozí generace byly mnohokrát zrazeny, sídla vypálena. Proto mají v sobě jakousi ostražitost. Nejsou zlí, to rozhodně ne, ale získat jejich důvěru není jednoduché. **KAROLÍNA PEROUTKOVÁ**

Žitkovské bohyně byly ženy, které ještě v polovině 20. století žily v Bílých Karpatech, hlavně na Žitkové. Údajně vynikaly jasnozřivostí a léčitelství schopnostmi, tvrdilo se, že umějí věštit, pomoci i uřknout. Navštěvovaly je tisíce lidí. Bylo o nich napsáno několik knih, nejvíce je proslavil román Kateřiny Tučkové Žitkovské bohyně z loňského roku, za nějž mladá autorka obdržela prestižní Cenu Josefa Skvoreckého.

KATOLICKÁ CHARISMATICKÁ KONFERENCE

Brno, výstaviště BVV, 10.–14. července 2013
Motto: „On je hostem u hříšného člověka!“ (Lk 19,7)

Přihlášky: www.cho.cz nebo telefon: 777 087 736

VÝBĚR Z PROGRAMU	
Středa 10. 7.	19.00 mše sv. v katedrále na Petrově (Mons. Vojtěch Cikrle)
Čtvrtek 11. 7.	9.45 přednáška <i>Ježíš, Zacheus a my</i> (srov. Lk 19,1-10) - P. Vojtěch Kodet 15.00 přednáška <i>„Toužil uvidět Ježíše...“</i> (Lk 19,3) - Charles Whitehead 16.45 mše sv. (biskup František Radkovský) 19.00 koncert chval (Chapela) - areál BVV, pavilón F divadelní hra Proglas (Vlado Špurek) - Salesiánské středisko Žabovřesky
Pátek 12. 7.	9.45 přednáška <i>„Zachee, pojď rychle dolů...“</i> (Lk 19,5) - Charles Whitehead - po přestávce pokračování + adorace (komunita Blahoslavenství) 15.00 přednáška <i>„Kdo to viděli, reptali“</i> (Lk 19,7) - Karel Režábek 16.45 mše sv. (P. Petr Vaculík, SDB) 19.30 paralelní večerní programy na různých místech v Brně: 1) <i>Jak moc lze předat víru v rodině?</i> - P. Aleš Opatrný 2) <i>Jak může obyčejný člověk evangelizovat</i> - Charles Whitehead 3) <i>Charismata Cyrila a Metoděje ve službě evangelia</i> - Oldřich Selucký 4) <i>Církevní restituce – problém, nebo šance?</i> - P. Tomáš Holub 5) adorace s přímělnou modlitbou za přítomné s komunitou Emmanuel 6) <i>Labyrint</i> - teátr Víti Marčíka pro dospělé 7) biblické tance - komunita Blahoslavenství
Sobota 13. 7.	9.45 přednáška <i>Restituce trochu jinak</i> (srov. Lk 19,8) - Kateřina Lachmanová 15.00 přednáška <i>Hledání ztracených</i> (srov. Lk 19,10) - P. Petr Karas 16.45 mše sv. (P. Michael Slavík) 19.30-21.00 modlitba za účastníky konference - P. Vojtěch Kodet s týmem
Neděle 14. 7.	9.45 přednáška <i>Zacheus po deseti letech...</i> - s. Veronika Barátová 11.00 mše sv. (kardinál Miloslav Vlk) a závěr konference

Změna programu vyhrazena! Podrobný program na <http://konference.cho.cz>
Paralelní dětský program pro děti od 4 let. Účast možná také na části programu.
Vstup pro pěší vchodem G2 z ulice Hlinky. Vjezd pro auta 9. branou BVV.

Prosíme, přihlaste se předem, nejlépe do 9. 6. 2013!